

датися, як невеликий, проте значимий крок подальшого зближення нашої держави з ЄС.

Список використаних джерел:

1. Atkinson R. Cities and the 'soft side' of Europeanization: the role of urban networks / R. Atkinson, C. Rossignolo // *The Europeanization of Cities – Policies, Urban Change & Urban Networks*. – Amsterdam: Techné, 2010. – P.197-210.
2. EUROCITIES statement on backing reforms: city-to-city cooperation with Ukraine [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eurocities.eu/>
3. Heinelt H. Cities and Organized Interest Intermediation in the EU Multi-Level System / H. Heinelt, S. Niederhafner // *European Urban and Regional Studies*. – 2008. – Vol. 15 (2). – P. 173-187.
4. Kerne K. When Europe Hits City Hall: The Europeanization of Cities in the EU Multi-level System / K. Kerne // Paper submitted for presentation at the 2007 Biennial Conference of the European Studies Association in Montreal [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://aei.pitt.edu/7933/>
5. La Porte T. City Public Diplomacy in the European Union / T. La Porte // *European Public Diplomacy. Soft Power at Work*. – N.Y.: Palgrave Macmillan, 2013. – P. 85-112.
6. Verhelst T. Processes and patterns of urban Europeanization: evidence from the EUROCITIES network territory of research on settlements and environment. – 2017. – Vol. 10 (1). – P.75-96.

Кеда М.

*к. і. н., доцент кафедри
всесвітньої історії Національного
університету «Чернігівський
колегіум» імені Т. Г. Шевченка*

Соломенна Т.

*к. і. н., доцент кафедри
всесвітньої історії Національного
університету «Чернігівський
колегіум» імені Т. Г. Шевченка*

ПЕРСПЕКТИВИ ЄС ОЧИМА Ж.-К. ЮНКЕРА

JEAN-CLAUDE JUNCKER'S VIEW OF PROSPECTS OF EU

Анотація. В статті аналізуються документи, пов'язані з виступом Ж.-К. Юнкера «Про стан Союзу» в Європарламенті 13 вересня 2017 року, в яких представлений погляд Президента ЄК на ситуацію в ЄС та пропозиції розбудови більш об'єданого, сильнішого та більш демократичного союзу, а також план його реалізації.

Ключові слова: Європейська комісія, Європейський парламент, Ж.-К. Юнкер, міграція, євროзона, спільний ринок, глобальний гравець.

Summary. The author analyzes the documents associated with the address of Jean-Claude Juncker "State of the Union" to the European Parliament dated September 13, 2017, which represent the opinion of the President of the European Commission about the situation in the EU and proposals to build more united, stronger, and more democratic union, as well as an implementation plan.

Keywords: European Commission, European Parliament, J.-C. Juncker, migration, single market, euro area, global actor.

В березні 2017 року держави-учасниці ЄС відзначили шістдесяті річницю підписання Римських угод. Це важлива й значуща дата в процесі формування та розвитку спільного європейського дому. Економічна інтеграція шести держав-засновниць с завданнями формування спільного ринку, переросла у безпрецедентне наднаціональне утворення двадцяти восьми країн-учасниць з спільною діяльністю в зовнішньополітичній сфері та обороні, власною правовою базою, Економічним та Валютним союзом. Теперішній Європейський Союз переживає складні часи, маючи на порядку денному низку питань, які стосуються усіх вимірів буття європейського суспільства. Однією з найактуальніших тем є необхідність реформування сучасної конструкції ЄС. Тому традиційне, щорічне звернення

Президента Європейської комісії в Європарламенті привернуло багато уваги в очікуванні пропозиції корекції внутрішньої та зовнішньої політики ЄС та реформування інститутів управління.

Робота Комісії Ж.-К. Юнкера розпочалася в листопаді 2014 року й триватиме п'ять років. Виходячи з обставин політичної ситуації в регіоні, агресії РФ, зростаючої напруги в українській кризі, важких наслідків економічної кризи для зони євро, наростання скептицизму та політичного популізму, терористичних та кібер атак, діяльність Комісії вимагала потужних зусиль для стабілізації та покращення ситуації.

Перед складом комісії Юнкера стояли непрості виклики, які стосувалися питань внутрішнього функціонування органів управління, механізмів ухвалення рішень в ЄС, і низка суперечностей серед держав-учасниць щодо різних питань зовнішньополітичної взаємодії з принциповими розбіжностями щодо європейських справ. В березні 2017 року Європейською комісією була представлена «Біла книга про майбутнє Європи» [1], де розглядалися п'ять потенційних сценаріїв для розвитку ЄС. Тому щорічне звернення Юнкера до євродепутатів було певною мірою, спробою підбити проміжні підсумки своєї роботи й окреслити план дій подальшого розвитку. Слід відзначити, що впродовж весни-літа 2017 року відбувалося обговорення цих сценаріїв з представниками громадянського суспільства, велися активні дискусії у національних парламентах разом з європейськими чиновниками щодо аналізу поточної ситуації й оцінки можливих перспектив.

Ж.-К. Юнкер вмілий політик та непересічний європейський діяч, що має різноманітний досвід в розбудові європейського дому, намагався надати європейському будівництву нову якість, надихнути розчарованих й підтримати оптимістів. В своїй промові «Про стан Союзу» [2] він пропонує власне бачення теперішнього моменту та найближчих перспектив «більш об'єднаного, сильнішого та більш демократичного Союзу» за півтора року до завершення каденції цього складу комісії. Власний шостий сценарій – саме так визначив свій варіант Юнкер – складається з провакаційних, контраверсійних та цілком очікуваних ідей.

Акцентом подальших успіхів об'єднаної Європи президент ЄК вважає систему європейських цінностей. Вона має залишатися цементом усіх змістовних компонентів політики: в розбудові валютного союзу чи системи оборони, вирішення міграційного питання чи розробки спільних соціальних стандартів, захисту громадян в цифрову епоху та підписання торгівельних угод з іншими країнами. Трьома принципами задля зміцнення Союзу Юнкер називає: свободу, рівність та верховенство закону. Ціннісний конфлікт, який впродовж останніх років вважається основною проблемою й джерелом скептицизму та зростаючого популізму, розколює теперішній ЄС. Уособленням цього конфлікту вважається Польща та Угорщина, які знаходяться від впливом авторитарної влади [3]. Передусім, вони заявили категоричний протест проти «різношвидкісної Європи», не визнаючи себе державами другого ґатунку. Це стосується питань оплати праці та певних стандартів якості харчових продуктів. Міграційна криза 2015 року додала нових бар'єрів в протистояння центральноевропейських держав з Брюсселем, які відмовляються виконувати його рішення щодо прийняття та розміщення біженців в своїх країнах. Іноді це називають Новим Східним блоком, до якого зараховують країни Вишеградської групи і після оформлення правої коаліції у Відні – Австрію [4].

Відкрито не називаючи ці держави, Юнкер декларує беззаперечну рівність і щодо стандартів продуктів харчування: «немає споживачів другого ґатунку» й «немає робітників другого ґатунку» – та сама винагорода на тих самих посадах. «Схід – Захід»: Європа має дихати обома легенями. <...> В Союзі рівних не має бути громадян другого ґатунку» [5, с. 13].

Свобода як невід'ємна цінність Європи, за яку потрібно боротися і тут, і в усьому світі та верховенство закону, яке втілюється законом та правосуддям, гарантовані незалежною судовою владою – представлені президентом ЄК без спеціальних країнознавчих прикладів.

Три складові його сценарію втілено в основному меседжі виступу: більш об'єднаний, сильніший та більш демократичний Союз. Об'єднання зусиль, боротьба з скептицизмом, пошук компромісу задля перемоги всіх – таку

масштабну задачу ставить Юнкер перед трьома провідними інституціями ЄС. Комісія, Парламент та Рада мають вдосконалити механізми прийняття рішень для посилення ефективності роботи. Пропозиція відмовитися від консенсусного механізму й перейти до голосування кваліфікованою більшістю зустрічається двічі у виступі Юнкера. Це стосується вирішення питань спільного ринку та ухвалення рішень у зовнішньополітичній діяльності. Наголошуючи на тому, що підготовка нового договору чи перегляд діючих норм ухвалення рішень – небажаний варіант, бо має недоліки: це час й необхідність схвалення національними референдумами. Юнкер пропонує скористатися діючими нормативами, що можливо за згоди всіх учасників ЄС, перейти до ширшого використання механізму кваліфікованої більшості.

Шкодує про вихід Великобританії, який станеться 29 березня 2019 року, Ж.-К. Юнкер переконаний, що у короткостроковій перспективі ЄС поповниться новими членами. Передусім, за рахунок країн Західних Балкан. Цей сигнал подається Юнкером і у виступі, а також деталізується в *Листі про наміри* на ім'я Президента Європарламенту А. Таяні та тогочасного голови Ради прем'єра Естонії Ю. Ратаса [6].

Силу Союзу Юнкер вбачає в посиленні економічної складової ЄС. Пропозиція запровадження посади європейського міністра економіки та фінансів для координування усіх можливостей для зміцнення економіки держав ЄС та збільшення її конкурентоспроможності. Така організаційна новація висунута на загал для серйозного обговорення. Більш радикально виглядає ще одна пропозиція Юнкера об'єднати (чи ліквідувати одну з них) посади президентів Європейської комісії та Європейської ради. Нова посада Президента ЄС має, на думку Ж.-К. Юнкера, персоналізувати лідера європейського проекту бо: «Європейський союз став би зрозумілішим, коли б кораблем керував один капітан. Єдиний президент краще відбиватиме справжній характер Європейського Союзу як Союзу держав, так і Союзу громадян».

Сильнішою Європа має стати й на міжнародній арені, швидше приймаючи рішення, стаючи більш впливовим гравцем у світових справах. Така амбіція перетворення ЄС

на глобального гравця в зовнішніх відносинах постійно присутня як у виступах чільних європейських чиновників, так і в усіх документах ЄС останніх років.

На думку Юнкера, більш об'єднаним та сильним ЄС виглядатиме в разі повного охоплення всіх країн-учасниць інтеграційними процесами в зоні євро, в розбудові спільної оборонної політики, політики безпеки, боротьби з тероризмом та кібер атаками. Євро має стати валютою «всієї Європи», а євროзона має поширитися на всі країни, потрібно розробляти спільних соціальні стандарти й запросити до Шенгену Болгарію, Румунію та Хорватію.

Ще однією конкретною пропозицією Президента ЄК стало створення до 2025 року Європейського оборонного союзу (European Defence Union). Відзначимо, що вже в грудні 2017 року ЄС створив Постійне Структуроване Співробітництво (Permanent Structured Cooperation, PESCO), членами якого стали двадцять п'ять держав ЄС. Ця ініціатива реалізовувалася разом з НАТО й знаходиться в фокусі спеціальної уваги Високого представника з питань зовнішньої та безпекової політики Ф.Могеріні. На початку 2018 року зовнішньополітичним відомством ЄС були оприлюднені дванадцять пріоритетів на 2018 рік, серед яких матеріалізація Оборонного союзу названо першим з них [7].

Посилення демократії в ЄС інтерпретується Ж.-К. Юнкером як більш прозора – щодо фінансування й лобіювання та більш інтерактивна – щодо власних громадян діяльність. Представлена пропозиція обговорити корекцію проведення виборів до Європарламенту (зокрема, перерозподілу звільнених британськими євродепутатами місць), можливості запровадження транснаціональних списків провідних кандидатів – Spitzenkandidaten й посилення прозорості політичного життя в ЄС. Спираючись на неоднозначне ставлення до цих ініціатив, чинний голова ЄК пропонує приділити питанням політичного життя й функціонування політичних партій в ЄС більше уваги та часу.

Прикладом небайдужості й активної діяльності громадянського суспільства та представників національної влади всіх рівнів в обговоренні спільного майбутнього

ЄС Ж.-К. Юнкер назвав країни Балтії та Румунію, які 2018 року відзначатимуть столітні ювілеї, й принагідно привітав їх зі святом.

Як вже зазначалося, крім промови «Про Стан Союзу» проголошеної в Страсбурзі, також було надіслано *Листа про наміри* на ім'я президента Європарламенту А. Таяні, який складається з *Дорожньої карти* для більш об'єднаного, сильнішого та більш демократичного союзу (проект робочої програми Комісії до кінця 2018 року). Дорожня карта представлена у вигляді десяти пріоритетів, кожен з яких містить конкретні задачі для реалізації і майже завжди з ініціативами зі строком виконання до 2025 року. У виступі в Страсбурзі Ж.-К.Юнкер сказавши, що їх більше, назвав лише п'ять. Вони цілком збігаються з десяткою обраних для роботи пріоритетних напрямів діяльності Європейської комісії під головуванням Ж.-К. Юнкера [8]. Вони стосуються багатьох економічних питань Економічного та Валютного союзу, створення загальної системи цифрового ринку, укладання торговельних угод з державами з інших регіонів, зміцнення механізмів довіри та дотримання прав людини, подальшого розвитку демократії та перетворення європейської спільноти на впливового глобального гравця. Лист про наміри має два підписи: Президента комісії Ж.-К. Юнкера та першого віце-президента ЄК Ф. Тіммерманса. Повний текст усіх документів пов'язаних з доповіддю «Про Стан Союзу» розміщений на сайті ЄС.

Дорожня карта Юнкера стала основою ще одного документа керівництва ЄС. Це *Порядок денний для лідерів* [9]. Це огляд основних питань, які президент Європейської ради Д. Туск має включити в обговорення з лідерами держав учасниць до червня 2019 року під час офіційних засідань Європейської ради, а також в неофіційних форматах. До порядку денного включені питання з врегулювання політичних глухих кутів чи пошуку рішень з ключових політичних кейсів. До адженди не включені питання, які повторюються на регулярній основі зокрема, зовнішні справи та засідання з Брексіту, які мають визначений формат та конкретизований час для проведення спільної роботи. В ЄС зазначають, що Порядок денний для лідерів – живий документ, який оновлюється, доповнюється, розширюється.

Деякі пункти виділені курсивом, бо знаходяться на етапі визначення підходів для їх розв'язання. Останнім заходом Програми є запланований на 9 травня 2019 року спеціальний Самміт ЄС Сібіу. (Румунія). Саме тоді лідери країн ЄС-27 повинні представити план, подальшого розвитку ЄС напередодні чергових виборів до Європарламенту.

Документ «Про стан Союзу» насправді претендує на статус етапного, а в разі його успішної реалізації, його автор Ж.-К. Юнкер на місце серед інших провідних діячів ХХ століття, яких називають «батьками Європи». Говорити про результати поки зарано, проте можна надихнутися ідеєю її автора про те, «що вітер дме у вітрила Європи» й побажати нових звершень в будівництві спільного європейського дому.

Список використаних джерел:

1. White paper on future of Europe. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/white_paper_on_the_future_of_europe_en.pdf
2. State of the Union Address. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-3165_en.htm
3. Адам Трачик, Ян Якуб Хромец. Европейские ценности не могут себя защитить. Почему Европейскому союзу нужен Фонд европейских ценностей. – 8.02.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipg-journal.io/rubriki/evropeiskaja-integracija/statja/show/evropeiskie-cennosti-ne-mogut-sebja-zashchitit-460/>
4. Пауль Хокенос. Новый Восточный блок готов?! – 15.01.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipg-journal.io/regiony/evropa/statja/show/novyi-vostoc-hnyi-blok-gotov-441/>
5. State of the Union 2017 (Authorised version of the State of the Union Address 2017). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/state-union-2017-brochure_en.pdf
6. Letter of intent to President Antonio Tajani and to Prime Minister Jüri Ratas (State of the Union 2017). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/state-union-2017-brochure_en.pdf

7. Twelve things to bring with us in 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.federicamogherini.net/twelve-things-to-bring-with-us-2018/?lang=en>

8. A New Start for Europe: My Agenda for Jobs, Growth? Fairness and Democratic Change, 15 July 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/juncker-political-guidelines-speech_en.pdf

9. Leaders' Agenda, oct 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/media/21594/leaders-agenda.pdf>

Колупаєва І.

*к. е. н., доцент, завідувач
кафедри міжнародних
економічних відносин і фінансів
Харківський торговельно-
економічний інститут*

Непран А.

*к. е. н., доцент, доцент кафедри
міжнародних економічних
відносин і фінансів
Харківський торговельно-
економічний інститут*

ВИРОБНИЧА ЗАЛЕЖНІСТЬ СЕКТОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ ВІД ІМПОРТУ І РОЛЬ ЦІНОВОГО ФАКТОРУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

PRODUCTION DEPENDENCE OF SECTORS UKRAINIAN ECONOMY ON IMPORTS AND ROLE PRICE FACTOR IN THE CONDITIONS OF EURO INTEGRATION

Анотація. В роботі досліджені результати комплексного аналізу впливу цінового фактора на зміну імпорту товарів в Україні. Проаналізовано видові компоненти зовнішньоторговельних зв'язків за участю України. Надано науково обґрунтовані рекомендації у сфері регулювання зовнішньоторговельних відносин, спрямовані на захист національних інтересів у сфері зовнішньої торгівлі.

Ключові слова: зовнішня торгівля, імпорт, ціна, умови торгівлі, споживчі товари, товари виробничого призначення, внутрішній ринок.

Annotation. The results of the complex analysis of the influence of the price factor on the change of the import of goods in Ukraine are studied. The species components of foreign trade relations with the participation of Ukraine are analyzed. Provided scientifically based recommendations in the field of regulation of foreign trade relations, aimed at protecting national interests in foreign trade.

Key words: foreign trade, import, price, terms of trade, consumer goods, goods for industrial purposes, domestic market.

Постановка проблеми. У післякризовий період залежність української економіки від імпорту практично не змінилася. Як і до кризи, в післякризовий період в структурі імпорту домінують товари, призначені для виробничого споживання. За окремими видами економічної діяльності залежність від імпорту виробничих товарів досягає критичного рівня (близько 70%). Стійко зростає частка споживчих товарів. Одночасно спостерігається скорочення інвестиційних товарів. Висока залежність сфери матеріального виробництва від імпорту виробничих товарів зумовлює нестійкість розвитку економіки, несе загрозу економічній безпеці країни.

Велику роль у зміні обсягів і структури імпорту, відіграє ціновий фактор. Разом з тим взаємозв'язку між обсягом імпорту і зміною цін нерідко далеко не однозначні, а іноді дуже суперечливі. Тому аналіз впливу цінового фактора на зміну імпорту товарів становить значний науковий і практичний інтерес. Особливо це відноситься до української економіки, яка відрізняється високою залежністю від зовнішньої торгівлі. Світові ринки здійснюють все більш значний вплив на національну економіку і ринки, на виробництво, стимулюючи розвиток і поглиблення як між-